

Budúcnosť USA: anglofónne alebo bilingválne?

(Pavol Minárik)

Jazyk patrí medzi základné charakteristiky národných štátov súčasnosti. Nie je len spôsobom komunikácie, ale tiež súčasťou národnej identity. Platí to najmä v štátoch, ktoré nie sú založené na ľuďoch rovnakého pôvodu a tradícií, teda na kultúrnom národe. Tu sa jazyk stáva dôležitým symbolom národnej identity politického národa. Výber tohto spoločného jazyka nie je náhodný. Obyčajne je založený na mnohých faktoroch – medzi nimi sú najdôležitejšie faktory historické, demografické a politické. Táto štúdia skúma problém jazyka v Spojených štátoch amerických.

Dlhé obdobie v dejinách USA otázka jazyka nebola vôbec problematická. Po vzniku Spojených štátov si angličtina postupne vydobyla zdanlivo neotrasiteľne dominantnú pozíciu. V posledných desaťročiach sa však táto otázka dostáva do pozornosti Američanov – vedcov, politikov ako aj bežných ľudí. Dôvod je zjavný – bezprecedentný nárast imigrácie z Latinskej Ameriky spolu so zmenami v naturalizácii týchto nových imigrantov. Týmto problémom sa zaoberá prvá časť práce.

Jazyk však nie je len záležitosťou demografie. Je to primárne politický problém. Preto sa druhá časť práce venuje politickým aspektom tejto otázky. Je zameraná na konflikt dvoch hnutí v USA – hnutia za uzákonenie angličtiny ako úradného jazyka ("official English" alebo "English-only" movement) a jeho opozície, ktorú reprezentujú rôzne pro-bilingválne skupiny.

Imigrácia a jej vplyv

O Spojených štátoch amerických sa často hovorí ako o krajine imigrantov. Nie je cieľom tejto práce zaoberať sa problémom imigrácie. Je však vhodné spomenúť tu aspoň niekoľko bodov. Pôvodní prisťahovalci prichádzali do Ameriky najmä z Britských ostrovov a z krajín západnej a severnej Európy. Napriek silnej pozícii nemeckého jazyka v počiatočných obdobiach USA, angličtina pretrvala ako jediný spoločný jazyk. Ja tiež dôležité povedať, že sa tak nestalo vďaka legislatíve, ale prirodzeným výberom.

Amerika je často označovaná ako taviaci kotol (melting pot). Tento pojem dobre ilustruje dve veci – jednak ukazuje spôsob tvorby americkej kultúry, zároveň však vystihuje aj spôsob naturalizácie prisťahovalcov. Ľudia, ktorí prichádzali do Spojených štátov, museli prijať určitý súbor kultúrnych pravidiel, medzi nimi angličtinu ako jeden z najdôležitejších.¹ Popri

---

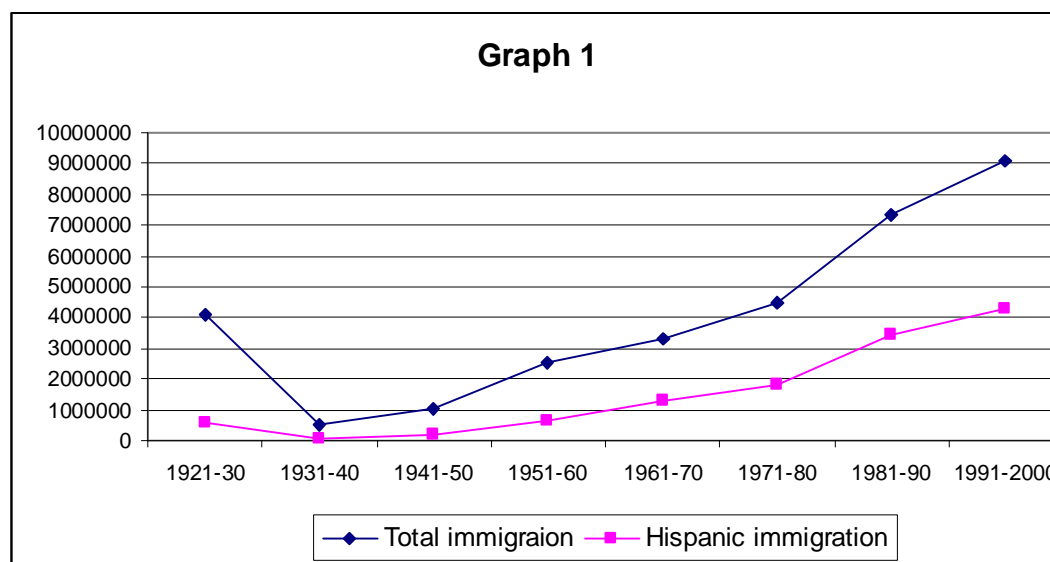
¹ Medzi ďalšími možno spomenúť politickú kultúru, najmä vieru v slobodu a demokraciu.

tom si mohli ponechať mnohé svoje tradície a zvyky. Americká kultúra bola teda zmesou rôznych kultúr, na spoločnom základe jazyka a politickej kultúry.

Tieto charakteristiky sa v posledných desaťročiach zásadne zmenili. Toto obdobie je charakterizované relatívnym poklesom imigrácie z Európy a obrovským nárastom imigrácie z Latinskej Ameriky a Ázie. Navyiac sa títo noví prisťahovalci v mnohom líšia od tých, ktoré boli popísaní vyššie.

Existuje viacero charakteristík, ktoré odlišujú hispánsku ("Hispanic" alebo "Latino") imigráciu od predchádzajúcich prisťahovalcov. Po prvé, prichádzajú vo veľkom počte. Po druhé, ich migrácia je často motivovaná ekonomicky. Keďže neexistujú žiadne vážne ekonomické bariéry, ktoré by bránili sťahovaniu z Latinskej Ameriky do USA, nedochádza k prirodzenému predvýberu migrantov.² Po tretie, hispánski prisťahovalci vytvárajú na niekoľkých miestach v USA veľké izolované komunity.

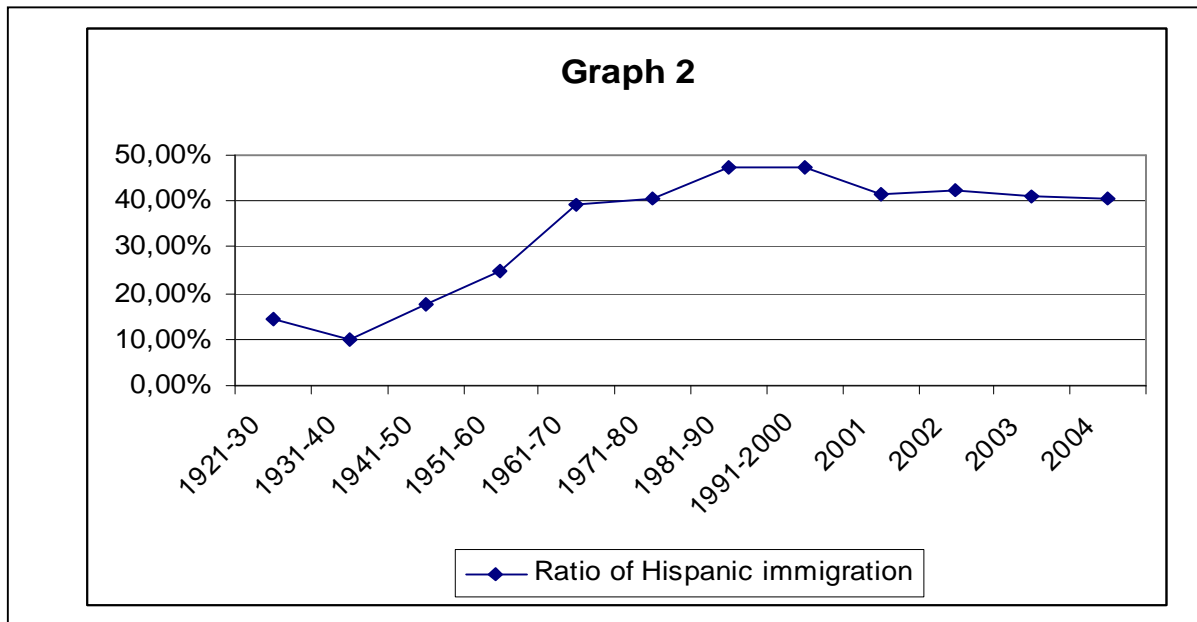
Imigrácia do Spojených štátov rástla počas celej povojnovej éry. V deväťdesiatych rokoch minulého storočia prišlo do USA legálne³ deväť miliónov ľudí. S nárastom prisťahovalectva rastie aj pomer prisťahovalcov z Latinskej Ameriky, ako to ukazuje Graf 1. Od šesťdesiatych rokov je takmer polovica všetkých legálnych prisťahovalcov do USA hispáncov (pozri Graf 2).

zdroj: <http://uscis.gov/graphics/shared/statistics/yearbook/2004/table2.xls>, navštívené 9. 1. 2006.

² V porovnaní s prisťahovalectvom z Európy do 20. storočia. Tento argument je diskutabilný, a možno by bol označený za politicky nekorektný. V každom prípade stojí za úvahu.

³ V tejto práci neuvažujem nelegálnu imigráciu, pretože som nenašiel žiaden dôveryhodný a zároveň aktualizovaný zdroj. V roku, bolo v USA okolo 5 miliónov nelegálnych prisťahovalcov, veľká väčšina z nich z Latinskej Ameriky, okolo 2,7 milióna len z Mexika.
(zdroj: <http://uscis.gov/graphics/shared/statistics/archives/illegal.pdf>, navštívené 11. 1. 2006)

zdroj: <http://uscis.gov/graphics/shared/statistics/yearbook/2004/table2.xls>, navštívené 9. 1. 2006.

Je veľmi pravdepodobné, že hispánci dnes tvoria najväčšiu menšinu v USA. V sčítaní z roku 2000, U.S. Census Bureau uvádza že hispáncov (Hispanic or Latino) bolo 35,3 milióna, zatiaľ čo afroameričanov (Black or African American) bolo 36,4 milióna a bielych nehispaných obyvateľov 194,5 milióna (Census 2000, 1). Ak zoberieme do úvahy viac než dva milióny legálnych prisťahovalcov z Latinskej Ameriky v posledných piatich rokoch, hispánska populácia musela počet afroameričanov prekročiť.

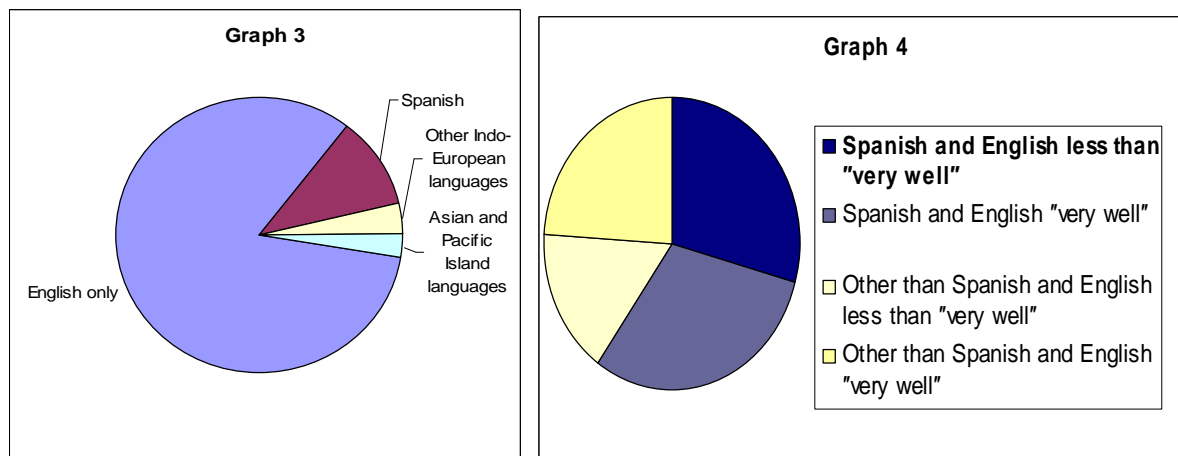
Existuje samozrejme zásadný rozdiel medzi hispánskou a afroamerickou komunitou. Z nášho hľadiska je najdôležitejšie, že všetci afroameričania hovoria dobre anglicky. Taktiež to zvyčajne nie sú imigranti v prvej generácii a ich kultúra je väčšinou pôvodná americká.

Je to práve zachovanie si pôvodnej kultúry a jazyka, čo robí hispáncov odlišnými od predchádzajúcich prisťahovalcov. Ako bolo spomenuté vyššie, hispánci tvoria veľké komunity, najmä v metropolitných oblastiach. Táto koncentrácia im umožňuje uchovať si zvláštne vzťahy vo vnútri svojej skupiny. Noví prisťahovalci vďaka týmto väzbám nachádzajú potrebnú sociálnu sieť a – napriek jazykovej bariére – môžu získať prácu a dosiahnuť slušnú životnú úroveň. Na druhej strane to vytvára len malý tlak na zlepšenie ich jazykových schopností. (Linton, 2004)

V Spojených štátoch existuje tiež mnoho médií, ktoré podporujú tento trend. V štátoch s nezanedbateľnou hispánskou komunitou vychádzajú noviny v španielčine. Existujú tiež

televízie, ktoré vysielajú výlučne v španielčine. V poslednej dobe rolu zohráva tiež internet, ktorý umožňuje ľahko udržať kontakt s krajinou pôvodu.⁴ (Kent, Huntz, 1996)

Následkom týchto faktorov stále viac obyvateľov Spojených štátov neovláda angličtinu na dostatočnej úrovni. Podľa sčítania z roku 2000, len 82,1 % Američanov hovorí doma anglicky, 10,7 % hovorí španielsky, ostatní hovoria inými jazykmi. To by samo o sebe nebolo problémom. Avšak väčšina španielsky hovoriacich obyvateľov hovorí anglicky horšie ako veľmi dobre (less than "very well", Census 2000, 2). Tieto pomery sú znázornené v grafoch 3 a 4.

zdroj: (Census 2000, 2).

Možno teda zhrnúť, že existuje silný argument v prospech tézy o bilingválnej budúcnosti USA. Dramatický nárast španielsky hovoriaceho obyvateľstva v Spojených štátoch spolu s ich odmietaním prijať angličtinu vytvára značný tlak hľadať politické riešenia. Tie môžu byť v podstate dvojaké – buď sa vlády (federálna, štátne, miestne) podriadia existujúcej situácii a prispôbia sa, alebo naopak prinútiť hispancov prijať angličtinu ako prostriedok komunikácie v verejnom živote.

Jazyk a politika: angličtina ako oficiálny jazyk

Jazyk je teda problém politický, aj keď iné faktory tiež zohrávajú dôležitú rolu. Naším záujmom nie je jazyk používaný v súkromí. Čo nás ale musí zaujímať je jazyk používaný vo verejnom živote, najmä teda jazyk, ktorý používa vláda pri komunikácii s občanmi.

Spojené štáty americké nemajú úradný jazyk. Aspoň nie v takej podobe, ako ho poznáme z iných krajín, teda jeden alebo viac jazykov stanovených zákonom ako úradné. Napriek tomu bola angličtina dlhý čas jediným jazykom používaným vládou. Vzhľadom na zvyšujúcu sa

⁴ Treba však povedať, že použitie internetu vyžaduje určité schopnosti, a je teda používaný najmä druhou generáciou hispancov, ktorí sú už zvyčajne bilingválni.

hispánsku imigráciu však niektoré vlády a úrady začali popri angličtine používať tiež španielčinu. Následkom toho vznikla požiadavka zákonne upraviť záležitosti jazyka.

Pokusov zákonne upraviť tieto otázky bolo v USA niekoľko. Málo z nich sa objavilo pred rokom 1980 a nie sú spojené s hispánskymi prisťahovalcami. Za bod zlomu možno označiť rok 1981, keď bol navrhnutý ústavný dodatok, ktorý mal ustanovovať angličtinu ako úradný jazyk Spojených štátov. Neúspech tohto návrhu spustil prijímanie jazykových zákonov v jednotlivých štátoch federácie. Niekoľko pokusov o úpravu jazyka sa odvtedy objavilo aj na federálnej úrovni, ale už nie v podobe ústavného dodatku.

Pred rokom 1980 malo úradný jazyk stanovený len málo štátov. Najstaršia úprava je zo štátu Louisiana z roku 1811 a stanovuje dva úradné jazyky, angličtinu a francúzštinu. Nebraska má prvý zákon, ktorý stanovuje angličtinu ako jediný úradný jazyk – ústavný dodatok bol prijatý v roku 1920. Približne v rovnakom čase, v roku 1923, Illinois vyhlásilo za úradný jazyk americký jazyk. V roku 1969 bolo toto zmenené na angličtinu. Tieto úpravy samozrejme nijako nesúviseli s hispánskou imigráciou.

Na federálnej úrovni sa úprava jazyka prvýkrát objavila v roku 1981 ako ústavný dodatok s názvom English Language Amendment. Tento dodatok, ak by bol schválený dvoma tretinami Snemovne reprezentantov a Senátom a ratifikovaný tromi štvrtinami štátov, by prakticky zakázal používanie akéhokoľvek jazyka iného ako angličtina federálnou vládou, ako aj štátnymi a miestnymi vládami.⁵ Napriek tomu, že sa tento dodatok nikdy nedostal na hlasovanie v Kongrese (dokonca ani vo výbore), odštartoval proces prijímania jazykových zákonov v mnohých štátoch federácie.

Od neúspešného návrhu ústavného dodatku prijalo nejakou formou angličtinu ako úradný jazyk spolu 26 štátov⁶. Väčšinou išlo o prijatie ústavného dodatku. Vo väčšine prípadov schvaľovali tieto normy zákonodarné zbory, v niekoľkých prípadoch boli použité referendá.

---

⁵ Návrh ústavného dodatku, ktorý mal ustanoviť angličtinu ako úradný jazyk Spojených štátov:

Section 1. The English language shall be the official language of the United States.

Section 2. Neither the United States nor any State shall make or enforce any law which requires the use of any language other than English.

Section 3. This article shall apply to laws, ordinances, regulations, orders, programs, and policies.

Section 4. No order or decree shall be issued by any court of the United States or of any State requiring that any proceedings, or matters to which this article applies be in any language other than English.

Section 5. This article shall not prohibit educational instruction in a language other than English as required as a transitional method of making students who use a language other than English proficient in English.

Section 6. The Congress and the States shall have power to enforce this article by appropriate legislation.

(citované v: <http://ourworld.compuserve.com/homepages/JWCRAWFORD/ela97.htm>, navštívené 10. 1. 2006)

⁶ Alabama (1990), Arkansas (1987), California (1986), Colorado (1988), Florida (1988), Georgia (1996), Illinois (1969), Indiana (1984), Iowa (2002), Kentucky (1984), Mississippi (1987), Missouri (1998), Montana (1995), New Hampshire (1995), North Carolina (1987), North Dakota (1987), Oklahoma (2003), South Carolina (1987), South Dakota (1995), Tennessee (1984), Utah (2000), Virginia (1996), West Virginia (2005), Wyoming (1996).

(zdroj: <http://www.us-english.org/inc/official/states.asp>, navštívené 9. 1. 2006; aktualizované z iných zdrojov)

V dvoch zo štátov spomenutých vyššie – na Aljaške a v Arizone – boli tieto normy prehlásené za protiústavné štátnymi najvyššími súdmi. (viac o schvaľovaní "English only" zákonov v (Santoro, 1999) a (Schildkraut, 2001))

Niektoré štáty prijali jazykové zákony, ktoré neurčujú za úradný jazyk výhradne angličtinu. Louisiana má dva úradné jazyky, avšak francúzština sa prakticky nepoužíva. Hawaii má rovnako dva úradné jazyky – anglický a havajský. Jediný štát, ktorý má popri angličtine ako úradný jazyk tiež španielčinu je New Mexico. Štyri ďalšie štáty⁷ prijali takzvané "English Plus" rezolúcie, ktoré majú podporiť používanie dvoch jazykov medzi občanmi.

Okrem prijímania jazykovej legislatívy na úrovni štátov, stále existujú pokusy presadiť angličtinu ako úradný jazyk na federálnej úrovni. Keďže je silne nepravdepodobné, že by sa podarilo prijať ústavný dodatok, ktorý by urobil angličtinu úradným jazykom Spojených štátov, objavujú sa návrhy s cieľom urobiť ju jediným jazykom federálnej vlády. Takéto návrhy boli prejednávané prakticky každým Kongresom od roku 1990.

Existuje nepochybne silný dopyt po zákonnej úprave jazyka. Viac ako polovica štátov prijala nejakú formu legislatívy, ktorá ustanovuje angličtinu ako úradný jazyk. Zákonná podpora iných jazykov je pomerne vzácna. Na druhej strane všetky pokusy presadiť takéto regulácie na federálnej úrovni boli neúspešné. Pravdepodobnosť ich úspechu naďalej klesá, keďže z hispánskych prisťahovalcov sa stáva dôležitá skupina voličov.

Záver

Je pravdepodobne nemožné zodpovedať otázku stanovenú v nadpise tejto práce. Existuje množstvo faktorov ovplyvňujúcich odpoveď. Táto práca sa venuje dvom z nich. Najprv sa zameriava na hispánsku imigráciu do Spojených štátov a jej špecifické charakteristiky. Potom sa stručne venuje politickým faktorom, ilustráciou na prijímaní zákonov o úradnom jazyku. Existujú samozrejme ďalšie významné faktory, ktoré musia byť zohľadnené, napríklad vzdelávanie. Taká komplexná analýza však ďaleko prekračuje rozsah tejto práce.

Táto otázka bude určite predmetom výskumu a diskusií niekoľko nasledujúcich rokov. Mnoho faktorov sa bude vyvíjať a prispievať ku konečnému riešeniu. V súčasnosti možno povedať, že obe možnosti zostávajú otvorené.

---

⁷ New Mexico (1989), Oregon (1989), Rhode Island (1992), Washington (1989). (zdroj: Wikipedia)

Literatúra a zdroje

- Johnson, Martin; Stein, Robert M.; Wrinkle, Robert (2003). Language Choice, Residential Stability, and Voting Among Latino Americans. *Social Science Quarterly*, Vol. 84, Issue 2, pp. 412-424.
- Kent, Robert B.; Huntz, Maura E. (1996). Spanish-Language Newspapers in the United States. *Geographical Review*, Vol. 86, No. 3, Latin American Geography, pp. 446-456.
- Leal, David L. (1999). It's Not Just a Job: Military Service and Latino Political Participation. *Political Behavior*, Vol. 21, No. 2, pp. 153-174.
- Linton, April (2004). Critical Mass Model of Bilingualism among U.S.-Born Hispanics. *Social Forces*, Vol. 83, Issue 1, pp. 279-314.
- Santoro, Wayne A. (1999). Conventional Politics Takes Center Stage: The Latino Struggle against English-Only Laws. *Social Forces*, Vol. 77, No. 3, pp. 887-909.
- Schildkraut, Deborah J. (2001). Official-English and the States: Influences on Declaring English the Official Language in the United States. *Political Research Quarterly*, Vol. 54, No. 2, pp. 445-457.
- U.S. Bureau of the Census. Census 2000. <http://censtats.census.gov/data/US/01000.pdf>, navštívené 9. 1. 2006.
- U.S. English, Inc. <http://www.us-english.org/inc/>, navštívené 10. 1. 2006.
- Wikipedia. http://en.wikipedia.org/wiki/English-Only_movement, navštívené 10. 1. 2006.
- Office of Immigration Statistics, <http://uscis.gov/graphics/shared/statistics/about/index.htm>, navštívené 9. 1. 2006.
- Language Legislation in the U.S.A. <http://ourworld.compuserve.com/homepages/JWCRAWFORD/langleg.htm#108th>, navštívené 9. 1. 2006.